

Lausuntotiivistelmä hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi Luonnonvarakeskuksesta annetun lain ja ruoka- ja luonnonva- ratilastoista annetun lain muuttamisesta

Esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi Luonnonvarakeskuksesta annettua lakia ja ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettua lakia. Tarkoituksena on muuttaa Luonnonvarakeskuksesta annettua lakia vastaamaan paremmin Luonnonvarakeskuksen tarpeisiin ja nykyistä toimintaa sekä lisätä lakiin maatilojen kestävyttä koskevan tietoverkon yhdyselimenä toimimista koskeva tehtävä. Myös lakia ruoka- ja luonnonvaratilastoista päivitetäisiin vastaamaan paremmin Luonnonvarakeskuksen nykyistä toimintaa riistataloutta ja metsästystä koskevan tilastoinnin osalta.

Lausuntokierros

Esitysluonnos on ollut lausuttavana 6.3.-17.4.2025. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat, mukaan lukien lausuntopyyntö, lausunnot ja lausuntoyhteenveto ovat nähtävillä valtioneuvoston hankeikkunassa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella MMM007:00/2024. Lausuntoja annettiin 6.

Lausunnot saatiin kaikilta lausuntopyynnön vastaanottajilta. Lisäksi lausunto saatiin Tilastokeskukselta. Lausuntopyyntö lähetettiin Oikeusministeriöön, Tietosuojavastaavan toimistoon, Luonnonvarakeskukseen, Suomen riistakeskukseen ja Ruokavirastoon.

LAUSUNTOPALAUTE

Annetuissa lausunnoissa esityksen tavoitteisiin ja ehdotettuihin muutoksiin suhtauduttiin pääosin myönteisesti. Lausunnoissa tuotiin myös esille tarkennusehdotuksia pykälä- ja perusteluluonnoksiin sekä kokonaan uusia ehdotuksia sääntelyksi. Lausuntopalautteessa esitettiin myös vastustusta esitysluonnoksen sisältöön.

Oikeusministeriö

Oikeusministeriö huomautti lausunnossaan, että esitysluonnoksessa ehdotettu 5 § ei nykyisen muotoilunsa perusteella erittele, millaiset pääjohtajalle kuuluvat tehtävät voitaisiin siirtää muulle Luonnonvarakeskukseen palvelussuhteessa olevalle henkilölle, vaan muotoilu näyttäisi mahdollistavan kaikkien tehtävien siirtämisen. Pykälä ja sen perustelut eivät siten vastaa sisällöllisesti toisiaan. Lähtökohtaisesti julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä tulisi olla vain virassa toimivilla henkilöillä. Lausunnon mukaan jatkovalmistelussa pykälästä on selvytyden vuoksi perusteltua rajata pois mahdollisuus siirtää työsuhteisille henkilöille julkisen vallan käyttöä sisältäviä pääjohtajan tehtäviä.

Esitysluonnoksen 7 b §:n osalta lausunnossa tuotiin muun muassa esille, että perustuslain esitöissä on 124 §:ää koskien todettu, että tarkoituksenmukaisuusarvioinnissa tulee hallinnon tehokkuuden ja muiden hallinnon sisäisiksi luonnehdittavien tarpeiden lisäksi kiinnittää erityistä huomiota yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen tarpeisiin. Myös hallintotehtävän luonne on otettava huomioon. Perustuslakivaliokunta on painottanut, että tarkoituksenmukaisuusvaatimus on oikeudellinen edellytys, jonka täyttyminen jää tapauskohtaisesti arvioitavaksi. Lisäksi lainkirjoittajan oppaan mukaan hallintotehtävän antamista koskevassa laissa tulee yksilöidä, mitä tehtäviä ulkopuoliselle voidaan siirtää ja millä edellytyksillä. Sopimuksen tai viranomaispäätöksen varaan ei voida jättää esimerkiksi vaatimuksia toiminnan yleisistä ehdoista, julkisten hallintotehtävien hoitamiseen kohdistuvasta valvonnasta, toimijan kelpoisuudesta ja luotettavuuden arvioinnista eikä tehtäviä hoitavien virkavastuusta.

Lausunnon mukaan esitysluonnoksessa ei ole selvästi perusteltu ehdotettua julkisten hallintotehtävien eli kaluston tarkastuksen ja testauksen sekä todistusten antamisesta perittävän maksun laskutuksen antamista muulle kuin viranomaiselle sen kannalta, onko tämä tarpeellista tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Lausunnon mukaan tehtävien siirtämisen tarkoituksenmukaisuusarviointi perusteluineen tulisi jatkovalmistelussa lisätä esitykseen kunkin siirrettävän tehtävän osalta. Esitysluonnoksessa ei ole tuotu tarkemmin esille, millä edellytyksillä tarkastusta, testausta ja maksujen laskutusta koskevat tehtävät voitaisiin antaa ulkopuoliselle palveluntarjoajalle. Jatkovalmistelussa sääntelyehdotusta ja perusteluja tulee täydentää siten, että palveluntarjoajia ja niiden toimintaa koskevat vaatimukset ja kelpoisuuden edellytykset käyvät ilmi. Lausunnon mukaan esitystä on syytä täydentää selkeyttämällä, mikä taho näitä edellytyksiä ja palveluntarjoajien luotettavuutta arvioi. Sikäli kuin tarkoituksena on siis se, että sama palveluntarjoaja hoitaisi sekä testauksen, tarkastuksen kuin laskutuksenkin, olisi asiaa vielä syytä jatkovalmistelussa selventää esityksessä. Lausunnon mukaan esitysluonnoksen perusteella jää epäselväksi, miten testaukseen, tarkastukseen ja laskutukseen liittyvien tehtävien aiheuttamat kustannukset palveluntarjoajille katettaisiin, kun palveluntarjoajien tulisi ilmeisesti tilittää Luonnonvarakeskuksen puolesta laskuttamansa todistusten antamiseen liittyvät maksut Luonnonvarakeskukselle.

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevien säännösten osalta lausuttiin, että esitysluonnoksen mukaan Luonnonvarakeskus nimettäisiin maatalouden kestävyiden tietoverkon perustamisesta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1217/2009 tarkoitetuksi yhdyselimeksi, joka toimittaa komissiolle asetuksessa ja sen nojalla annetussa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2024/2746 määritellyt maatalailmoituksia koskevat tiedot. Asetuksessa yhdyselimelle säädettyjen tehtävien hoitamiseksi esitysluonnoksessa ehdotetaan sääntelyä Luonnonvarakeskuksen tiedonsaantioikeudesta kansallisilta viranomaisilta ja toissijaisesti yksityiseltä yhteisöltä sekä oikeudesta luovuttaa kerätyt tiedot komissiolle. Tämän lisäksi esitysluonnoksessa ehdotetaan sääntelyä Luonnonvarakeskuksen oikeudesta saada lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot Ruokavirastolta ja Suomen riistakeskuksen ylläpitämästä Oma riista -palvelusta. Esitysluonnoksen perusteluissa on asianmukaisesti tunnistettu, että saatavat tiedot sisältäisivät salassa pidettäviä tietoja, ja säännöksen sanamuotoon on sisällytetty perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla salassapidon murtamista koskeva raja (PeVL 15/2018 vp, s. 40). Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen 2 §:n 3 momentissa säädettäisiin lisäksi Luonnonvarakeskuksen oikeudesta luovuttaa em. tiedonsaantioikeuden nojalla saadut tiedot komissiolle. Lausunnon mukaan jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida, käykö salassapidon murtaminen riittävän yksiselitteisesti ilmi ehdotettavan säännöksen sanamuodosta myös luovutettavien tietojen osalta. Lausunnonnoissa tuotiin esille, että perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä yleensä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen (PeVL 17/2016 vp, s. 5). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (ks. esim. PeVL 71/2014 vp, s. 3/I, PeVL 62/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 59/2010 vp, s. 4/I). Ehdotettavissa säännöksissä oikeus tietojen saamiseen on sidottu asianmukaisesti välttämättömyyskriteeriin. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin pitänyt kaikkiin viranomaisiin kohdistunutta tiedonsaantioikeutta välttämättömyyskriteeristä huolimatta ongelmallisen laajana (PeVL 96/2022 vp, kappale 16). Oikeusministeriö katsoi lausunnoissaan, että jatkovalmistelussa 1. lakiehdotuksen 2 §:n 3 momenttia tulisi vielä täsmentää yksilöimällä ne kansalliset viranomaiset, joilta Luonnonvarakeskuksella on oikeus pyytää tietoja. Perustuslakivaliokunnan mukaan edellä mainittuja lähtökohtia voidaan soveltaa myös tietojen saamiseen ja luovuttamiseen yksityiseltä (PeVL 48/2018 vp, s. 5, PeVL 12/2019 vp, s. 4 ja PeVL 13/2023 vp, kappale 15). Oikeusministeriö kiinnitti huomiota siihen, että 1. lakiehdotuksen 2 §:n 4 momentissa ehdotettava tiedonsaantioikeus jää yksityisiin yhteisöihin kohdistuvana huomattavan avoimeksi. Esitysluonnoksen perusteella ei ole selvää, tarkoitettai-siinko tässä yhteydessä yksityisillä yhteisöillä esimerkiksi yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) mukaisia yhteisöjä, joten tiedonsaantioikeus voisi kohdistua hyvin laajaan joukkoon. Lausunnon mukaan jatkovalmistelussa tulisi vielä arvioida sääntelyn täsmentämistä yksilöimällä täsmällisemmin ne yksityiset tahot, joilta Luonnonvarakeskuksella on oikeus pyytää tietoja. Lausunnon mukaan jatkovalmistelussa olisi hyvä vielä arvioida 1. lakiehdotuksen 2 §:n 3 ja 4 momenttiin ehdotettujen tietojen saamista ja luovuttamista koskevien säännösten sijoittamista lain 7 a §:ssä säädettävien Luonnonvarakeskuksen muiden tiedonsaantioikeuksien yhteyteen. Samalla on lausunnon mukaan syytä arvioida tarvetta säätää oikeudesta saada tiedot maksutta. Oikeus saada tiedot maksutta mainitaan 1. lakiehdotuksen 2 §:n säännökohtaisissa perusteluissa, mutta sitä ei ole sisällytetty 1. lakiehdotuksen 2 §:n tai 7 a §:n säännösten sanamuotoon. Säännökohtaisissa perusteluissa (s. 8) on syytä vielä tarkistaa viittaukset niihin asetuksen artikloihin, joista johtuu rajoituksia kerättävien tietojen käsittelemiselle. Esitysluonnoksessa on lisäksi asianmukaisesti tunnistettu, että saatavat ja luovutettavat tiedot voisivat sisältää henkilötietoja, joiden käsittelyyn sovelletaan EU:n yleistä tietosuojaa-asetusta. Ehdotettava henkilötietojen käsittely perustuisi yleisen tietosuojaa-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan eli viranomaisen lakisääteisen velvoitteen hoitamiseen. Tietosuojaa-asetusta täydentävän kansallisen sääntelyn osalta liikkumavara perustuisi 6 artiklan 3 kohtaan.

Esitysluonnoksen perusteluihin tulisi kuitenkin vielä täydentää tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukainen perustelu liikkumavaran käyttämiselle eli arvio siitä, miten ehdotettava täydentävä sääntely täyttää yleisen edun mukaisen tavoitteen ja on oikeasuhteinen tavoiteltuun päämäärään nähden.

Alemman asteisen sääntelyn osalta lausunnossa kiinnitettiin huomiota myös siihen, että esitysluonnoksen sivulta 12 ilmenee, että tarkoituksena olisi muuttaa ja kumota Luonnonvarakeskuksen johtokuntaa koskevat säännökset. Esitysluonnoksesta ilmenevän asetusluonnoksen perusteella nyt voimassa olevan asetuksen 7 §:ään ei näyttäisi kohdistuvan toimenpiteitä. Tämä kiinnittää huomiota, sillä mainitussa 7 §:ssä säädetään, että pääjohtajan sijaiset määrää Luonnonvarakeskuksen johtokunta.

Tietosuoja-valtuutetun toimisto

Tietosuoja-valtuutetun toimisto lausui tiedonsaantioikeuden toteuttamistavasta lausunnossaan, että hallituksen esitysluonnoksessa on todettu, että tiedonsaantioikeuksia koskevalla sääntelyllä pyritään vähentämään luonnonvarakeskukselle koituvaa hallinnollista taakkaa. Tähän liittyen hallituksen esitystä koskevassa luonnoksessa on tuotu esille, että FSDN-asetuksen edellyttämät tietojensaantioikeudet olisi mahdollista toteuttaa myös julkisuuslain 28 §:n nojalla. Hallituksen esitystä koskevan luonnoksen mukaan FSDN-asetuksen 4 artiklan 3 kohta edellyttää sen varmistamista, että yhdyselimiillä on oikeus päästä 2 kohdassa tarkoitettuihin tietolähteisiin ja käyttää niitä. Nimenomaisella säätämällä varmistetaan, että Luonnonvarakeskuksella on pääsy tietoihin maksutta. Tietosuoja-valtuutetun toimisto piti lausunnossaan perusteltuna sitä, että viranomaisen tiedonsaantioikeudesta säädetään laintasolla ja että kansallista liikkumavaraa käytetään vain siltä osin kuin se on sallittua ja toisaalta silloin kun se on välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (kuten PeVL 14/2018 vp., ja PeVL 2/2018 vp.). Lausunnossa muistutettiin, että salassapitovelvollisuus on suojakeino, joilla turvataan rekisteröidyn perusoikeuksia ja etuja. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tietoja hallussaan pitävään viranomaiseen kohdistuvalla salassapitovelvollisuudella suojataan. Mitä yleisluonteisempi tietojensaantiin oikeuttava sääntely on, sitä suurempi on vaara, että suojatut intressit voivat syrjäytyä hyvin automaattisesti (kuten PeVL 31/2017 vp.). Lausunnossa kannatettiin, että tiedonsaantioikeus rajattaisiin koskemaan ehdotuksessa mainittujen tehtävien kannalta vain välttämättömiä tietoja. Kysymyksessä olevia välttämättömiä tietosisältöjä olisi kuitenkin hyödyllistä arvioida tarkemmin esityksen jatkovalmisteluissa kuten lausunnossa myöhemmin tarkennettiin.

Yleisinä huomioina lausunnossa esitettiin, että käsiteltävien tietojen osalta hallituksen esitysluonnoksessa on todettu, että ”FADN-järjestelmässä on kerätty tilojen maatalouden taloudelliseen toimintaan liittyvät kirjanpitoliedot sekä tuotantoprosessiin liittyviä tietoja, kuten sato- ja viljelytiedot, tuotantoeläinten määrät sekä mm. yrittäjien työpanoksen ja palkkatyön laajuuteen liittyviä tietoja. Maatalouden kestävyys tietoverkossa, aineistokeräys laajenee merkittävästi, ympäristöön ja sosiaalisiin aiheisiin liittyviin tietoihin.” Hallituksen esitysluonnoksen mukaan yksityiseltä yhteisöltä kerättävät tiedot saattavat sisältää esimerkiksi liikesalaisuuksia. Luonnoksessa on niin ikään tuotu esille, että esitys on merkityksellinen yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta.

Tietosuoja-valtuutetun toimisto kehotti lausunnossaan maa- ja metsätalousministeriötä arvioimaan hallituksen esityksessä tarkemmin sitä, miltä osin uudet tietoaaineistot, joiden määrä kasvaa muutoksen myötä sisältävät yleisen tietosuoja-asetuksen (tietosuoja-asetus, (EU) 2016/679) 4 artiklan 1 kohdan 1-alakohdan mukaisia henkilötietoja sekä 9 artiklan 1 kohdan mukaisia erityisiin henkilötietoihin kuuluvia tietoja. Tietosuoja-valtuutetun toimistolla ei ole nykyisen luonnoksen perusteella mahdollisuutta arvioida, miltä osin tietoaaineistot sisältävät henkilötietoja, ja sisältävätkö ne myös tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisia henkilötietoja. Henkilötiedoilla tarkoitetaan kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyviä tietoja. Tunnistettavissa olevana pidetään luonnollista henkilöä, joka voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa erityisesti tunnistetietojen, kuten nimen, henkilötunnuksen, sijaintitiedon, verkkotunnistetietojen taikka yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, geneettisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella. Lausunnon mukaan esitysluonnoksessa on todettu tarkemmin arvioimatta, että tiedot eivät sisältäisi arkaluonteisia tietoja. Luonnoksesta ei käy ilmi, tarkoitetaanko tässä valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisia henkilötietoja. Tietosuoja-valtuutetun toimisto kiinnitti lausunnossaan kuitenkin huomiota siihen, että kerätyt tietoaaineistot ovat laajoja. Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1-kohdassa on säädetty erityisistä henkilötiedoista. Kohdan mukaan sellaisten henkilötietojen käsittely, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mieli-

piteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä geneettisten tietojen käsittely, biometris-
ten tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveyttä koskevien tietojen taikka luonnollisen hen-
kilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevien tietojen käsittely on kiellettyä. Erityisiin henkilötietoryh-
miin kuuluvia henkilötietoja saa käsitellä, kun kieltoon on säädetty poikkeus EU:n tietosuoja-asetuksessa tai erikseen
unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä. Henkilötietojen käsittely tarkoittaa esimerkiksi henkilötietojen ke-
räämistä, säilyttämistä, käyttöä, siirtämistä ja luovuttamista. Kaikki henkilötietoihin kohdistuvat toimenpiteet henkilötie-
tojen käsittelyn suunnittelusta henkilötietojen poistamiseen ovat henkilötietojen käsittelyä. Esimerkiksi pseudonymisointi
tarkoittaa henkilötietojen käsittelemistä siten, että henkilötietoja ei voida enää yhdistää tiettyyn henkilöön ilman lisätie-
toja. Pseudonymisoidut tiedot ovat yhä henkilötietoja, ja niiden käsittelyssä on sovellettava tietosuoja säännöksiä. Myös
henkilötietojen luovutus sisältyy tietosuoja-asetuksessa henkilötietojen käsittelyn käsitteeseen.

Lausunnon mukaan hallituksen esityksen luonnoksessa ei käsitellä tarkemmin sitä, kuka toimii käsiteltävien henkilötieto-
jen rekisterinpitäjänä. Esitysluonnoksessa tuodaan esille luonnonvarakeskukselle säädetyistä vastuista ja uusista tiedon-
saantioikeuksista. Luonnoksessa tuodaan esille, että tiedot myös siirretään komissiolle. Tietosuojavalettuutetun toimisto
katsoo, että esitysluonnokseen tulisi selventää, kuka tahon on käsiteltävien henkilötietojen osalta rekisterinpitäjä. Käytän-
nön toimijoiden sekä rekisteröityjen tulisi saada selkeä käsitys siitä, kuka toimii rekisterinpitäjänä. Vastuunajon ja säänte-
lyn selkeyden kannalta pelkkä käsittelystä säätäminen ei välttämättä ole riittävää. FSDN-asetuksen 16 b artiklassa on to-
dettu, että komissio on rekisterinpitäjä maatilailmoituksiin sisältyvien henkilötietojen käsittelyä varten siitä hetkestä al-
kaen, kun se vastaanottaa kyseiset tiedot. Jäsenvaltioiden on määritettävä rekisterinpitäjä ja tarvittaessa henkilötietojen
käsittelijä niiden alueella sijaitsevia tiloja koskeviin maatilailmoituksiin sisältyvien henkilötietojen käsittelyä varten.⁴
Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yk-
sin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot; jos tällaisen käsittelyn tarkoi-
tukset ja keinot määrittellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat
erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Lausunnon mukaan re-
kisterinpitäjäksi tulee osoittaa siis sellainen tahon, joka tosiasiallisesti käyttää rekisterinpitäjälle kuuluvaa määräysvaltaa ja
voi toteuttaa rekisterinpitäjälle kuuluvat velvoitteet. Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 8 kohdassa määritellyt henkilötieto-
jen käsittelijät sen sijaan käsittelevät henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun.

Riskien arvioinnin näkökulmasta lausunnossa katsottiin, että ottaen huomioon esityksen mainitsemat yksityisyyteen ulot-
tavat vaikutukset, tietosuojavalettuutetun toimisto kiinnittää huomiota siihen, että muistiossa ei ole tunnistettu henkilötieto-
jen käsittelystä aiheutuvia riskejä henkilöiden perusoikeuksille, eikä yksilöity mitä lainsäädännössä säädettyjä suoja-
toimia rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojaamiseksi on tarkoitus soveltaa kyseessä olevaan henkilötietojen käsitte-
lyyn. Lausunnon mukaan jatkovalmistelussa esitystä olisi hyvä tarkentaa tältä osin. Yleisen tietosuoja-asetuksen 35 artik-
lan 10 kohdan mukaisesti osana lainvalmistelutyötä voidaan (säätäessään 6 art. e- ja c-alakohtaan perustuvasta käsittely-
perusteesta) tehdä tietosuoja koskeva vaikutustenarviointi. Mikäli vaikutustenarviointi toteutetaan lainsäädäntötyön yh-
teydessä, ei vaikutustenarviointia ole välttämätöntä tehdä enää kyseisten käsittelytoimien yhteydessä, jollei erikseen sää-
detä, että rekisterinpitäjän on tarpeen tehdä vaikutustenarviointi ennen tosiasiallisten käsittelytoimien aloittamista.

Oikeusperusteesta lausunnossa lausuttiin, että hallituksen esitysluonnoksen perustelujen mukaan henkilötietojen tieto-
suoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukainen oikeusperuste olisi 6 artiklan 1 kohdan c-alakohta eli lakisääteinen vel-
voite. Esitysluonnoksen mukaan FADN-järjestelmään osallistuminen on ollut jäsenvaltioiden maatalousyrittäjille vapaa-
ehtoista. Hallituksen esitystä koskevan luonnoksen mukaan myös uusi FSDN-järjestelmä on vapaaehtoista. Tietosuoja-
valtuutetun toimisto kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että lainsäädäntöä valmisteltaessa tulisi perusteluihin lisätä,
että vapaaehtoisuudella ei tarkoitettaisi tietosuoja-asetuksen mukaista henkilötietojen käsittelyn oikeusperustetta (tieto-
suoja-asetuksen 6 artiklan a-kohta), eikä tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaista nimenomaista suostumusta (tietosuoja-
asetuksen 9 artikla 2 kohta a-alakohta), vaan kyse on ilmeisesti siitä, että osallistuminen FSDN-järjestelmään olisi ensisi-
jaisesti vapaaehtoista. Selvyyden vuoksi tietosuojavalettuutetun toimisto tuo esille, että niissä tilanteissa, kun henkilötieto-
jen käsittely perustuu pelkästään suostumukseen, tulee suostumuksen olla aidosti vapaaehtoinen. Esimerkiksi tietosuoja-
asetuksen perusteluosassa kohdassa 43 todetaan, että suostumuksen ei pitäisi olla pätevä oikeudellinen peruste henkilötie-
tojen käsittelylle sellaisessa erityistilanteessa, jossa rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välillä on selkeä epäsuhta. Tämä
koskee erityisesti tilannetta, jossa rekisterinpitäjänä on viranomainen ja jossa on sen vuoksi epätodennäköistä, että suos-
tumus on annettu vapaaehtoisesti kaikissa kyseiseen tilanteeseen liittyvissä olosuhteissa. Tietosuoja työryhmä wp29 on
antanut suostumusta koskevat suuntaviivat, joissa kuvataan suostumuksen lainmukaisuutta tarkemmin (tietosuoja-asetuk-
sen 2016/679 mukaista suostumusta koskevat suuntaviivat, 17/FI WP259 rev.01).

Luonnonvarakeskus

Luonnonvarakeskus kannatti esitystä ja katsoi muutosten olevan tarpeellisia. Lausunnossaan Luonnonvarakeskus esitti uusia muutoksia ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettuun lakiin.

Luonnonvarakeskus pitää esityksen 2 §:n muutoksia koskevan luonnoksen muotoilua onnistuneena ja tavoitteen mukaisena, ja kiinnitti huomiota tietojen saamiseen FSDN-tarkoituksiin tilastoviranomaisilta. Tilastolain 13 § mukaan ” Riippumatta siitä, mitä viranomaisten velvollisuudesta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja muulla lailla säädetään, tilastoviranomaisen tilastotarkoituksiin saamia tietoja voidaan luovuttaa ulkopuolisille vain tässä laissa tai muussa erityisesti valtion tilastointia koskevassa laissa säädetyin perustein taikka sen nimenomaisella suostumuksella, jota tiedot koskevat.”

Hallituksen esitysluonnoksen 2 § perustelujen mukaan Luonnonvarakeskuksen toimiessa FSDN-asetuksessa tarkoitettuna yhdyselimenä Luonnonvarakeskuksella olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta kansallisilta viranomaisilta niiden hallussa olevat FSDN-asetuksen 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettut ja 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tehtävien toteuttamiseksi välttämättömät tiedot ja luovuttaa ne edelleen Euroopan komissiolle. Tiedonsaantioikeus koski myös tilastoviranomaisten halussa olevaa tilastotietoa. Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan hallituksen esityksen perusteluja tulisi selkeyttää seuraavan kahden yksityiskohdan osalta: 1. Lain Luonnonvarakeskuksesta ja tilastolain suhde. Lausunnossa kysyttiin, onko laki Luonnonvarakeskuksesta tilastolain 13 §:ssä tarkoitettu muu erityisesti valtion tilastointia koskeva laki, jonka perusteella tilastoviranomaiset voivat luovuttaa Luonnonvarakeskukselle salassa pidettäviä tietoja. Luonnonvarakeskus toivoo, että asiaan otettaisiin kantaa hallituksen esityksen perusteluissa, jotta tietojen luovuttaminen olisi mahdollisimman sujuvaa eikä asiaa tarvitsisi selvittää viranomaisten kesken. Lisäksi 2. Mitä tilastoviranomaisen hallussa olevia tietoja tiedonsaantioikeus koskee? Luonnoksen säädöskohtaisissa perusteluissa sivulla 8 todetaan, että ”Tiedonsaantioikeus koski myös tilastoviranomaisten halussa olevaa tilastotietoa.” Luonnonvarakeskus edottaa, että lause muutetaan muotoon ”Tiedonsaantioikeus koski myös tilastoviranomaisten halussa olevaa tietoa”, jotta ei jäisi epävarmuutta siitä, että tiedonsaantioikeus koskee myös tilastojen laatimiseksi käytettäviä tietoja.

Esityksen 3 ja 6 §:ään ehdotettuihin muutoksiin esitettiin lausunnossa tarkennuksia. Lausunnon mukaan Luonnonvarakeskus tarvitsee lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseen paljon tietoa. Osa tiedosta on sellaisia, joita muut samalla hallinnonalalla toimivat viranomaiset keräävät oman toimintansa yhteydessä. Luke on hankkinut lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi tarpeellista tietoa muun muassa Ruokavirastolta ja Suomen riistakeskukselta tietopyynnöin. Lisäksi Luke on hankkinut edellä mainittujen tahojen hallussa olevia tietoja tekemällä kyselyjä suoraan kansalaisille ja yrityksille, esimerkiksi maataloutta harjoittaville tahoille ja metsästystä harrastaville kansalaisille. Nykyisessä tilanteessa Luke saa tietyt tiedot kerättyä helpommin ja tehokkaammin suoraan kansalaisilta ja yrityksiltä kuin toisilta viranomaisilta. Luken näkemyksen mukaan sen lakisääteisten tehtävien hoitamiseen tarvittavien tietojen keräämiseksi Luken ei lähtökohtaisesti tulisi vaivata kansalaisia tai yrityksiä tiedonkeruuseen liittyvillä yhteydenotoilla, mikäli yhteydenottoon liittyvä tieto on jo samalla hallinnonalalla toimivien viranomaisten hallussa. Tietojen käytön tulisi rakentua periaatteelle, jonka mukaan tiedot kerätään viranomaisten toimesta kerran, ja niitä käytetään uudelleen useita kertoja.

Lausunnon mukaan esitysluonnoksessa oleva Luken tiedonsaantioikeutta koskeva kirjaus on kannatettava, ja muutos tulisi helpottamaan tarpeellisten tietojen saantia toisilta viranomaisilta. Luonnonvarakeskus kannattaa tiedonsaantioikeudesta säätämistä ja lisäksi ehdotti esitykseen tarkennuksia ja muutoksia sekä pykäliin että perusteluihin. Lisäksi lausunnossaan Luonnonvarakeskus ehdotti, että ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettuun lakiin lisättäisiin metsien taloudelliseen hyödyntämiseen ja puumarkkinoiden toimintaan liittyviä muutoksia.

Ruokavirasto

Ruokavirasto ei lausunnon mukaan kannata Ruokaviraston tietoihin kohdistuvasta Luonnonvarakeskuksen tiedonsaantioikeudesta säätämistä. Ruokavirasto esitti lausunnossaan laajasti välttämättömyysvaatimukseen, sääntelyehdotuksen väljyyteen, henkilötietojen käsittelyperusteeseen, rajapintoihin ja taloudellisiin vaikutuksiin liittyviä näkökulmia. Lausunnon mukaan esitetty uusi 7 a § ei vähennä viranomaisten hallinnollista taakkaa ja sellaisia käyttötarkoituksia, joista säädetään viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) 28 §:ssä ei tulisi sisällyttää esitykseen. Ruokavirasto katsoi, että salassa pidettävät tiedot tieteelliseen tutkimukseen, tilastointiin ja viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtäviin tulisi käsitellä julkisuuslain mukaisella lupamenettelyllä.

Suomen riistakeskus

Suomen riistakeskus kannatti lausunnossaan ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettuun lakiin esitettävää muutosta. Luonnonvarakeskuksesta annettuun lakiin esitettyä 7 a §:n 2 momenttiin esitettiin lausunnossa muutoksia.

Lausunnon mukaan Oma riista -palvelu pitää sisällään suuren määrän riistatietoa, jota Luonnonvarakeskus tarvitsee ja jota on tarkoituksenmukaista saattaa Luonnonvarakeskuksen käyttöön. Nykytilanteessa Luonnonvarakeskuksen kannanarviot ja tutkimusaineistot perustuvat merkittävilta osin Oma riista -palveluun vapaaehtoisesti kirjattuihin riistatietoihin. Lainsäädäntömuutos koskisi sellaisia vapaaehtoisesti riistakeskukselle annettuja tietoja, joita ei lainsäädännössä tällä hetkellä tunnisteta. Tiedot on katsottu salassa pidettäväksi julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 16 kohdan nojalla. Tiedon saannin jatkuvuus on asetettava lausunnon mukaan kaiken keskiöön. Tämän vuoksi riistatieto- ja henkilötieto on pidettävä myös jatkossa lähtökohtaisesti erillään. Tiedonsaantioikeuden kattamien tietojen olisi oltava välttämättömiä Luonnonvarakeskukselle lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Riistakeskus katsoo lausunnossaan, että tietojen välttämättömyyttä tulisi määritellä tarkemmin. Riistakeskus pitää tärkeänä, että Suomen riistakeskukselle varattaisiin oikeus perustellusta syystä olla luovuttamatta salassa pidettäviä tietoja, mikäli tietojen luovuttaminen voisi jatkossa vaarantaa vapaaehtoisesti tuotettujen tietojen saamisen. Vapaaehtoisesti annettavien riistatietojen osalta lausunnossa todetaan, että ne muodostavat merkittävän osan aineistoa, jonka avulla Luonnonvarakeskus tuottaa muun muassa hirvieläinten- villisian kanta-arviot. Nämä tiedot voidaan muodostaa ilman henkilötietoja. Myös jatkossa olisi lausunnon mukaan syytä säännellä, että henkilötietoja luovutettaisiin vain erikseen perustellusta syystä. Aiempien kokemusten valossa lausunnossa todetaan, että henkilötietojen siirtäminen ilman vahvaa perustetta voi vaarantaa vapaaehtoisten riistatietojen saannin. Tällä olisi merkittävät vaikutukset Luonnonvarakeskuksen kykyyn tuottaa laadukkaita riistaeläinten kanta-arvioita. Sen seurauksena muun muassa hirvieläinkantojen vaihtelut lisääntyisivät, millä voisi olla merkittävät vaikutukset Luonnonvarakeskuksen kykyyn tuottaa laadukkaita riistaeläinten kanta-arvioita. Sen seurauksena muun muassa hirvieläinkantojen vaihtelut lisääntyisivät, millä voisi olla merkittäviä yhteiskunnallisia vaikutuksia vahinkojen lisääntymisessä maa- ja metsätaloudessa sekä liikenteessä. Lausunnossa esitetään muutosehdotus 7 a §:n 2 momenttiin ja uusi 3 momentti.

Tilastokeskus

Tilastokeskus muistutti lausunnossaan, että se on tilastolaissa säädetyllä tavalla valtion tilastotoimen yleisviranomainen ja totesi edellyttävän, että jatkossa vastaavista säädösesityksistä pyydetään sen lausunto. Tilastokeskus lausui kannattavansa tiedonsaantioikeuksien lisäämistä jo viranomaisten hallinnassa oleviin tietoihin hallinnollisen tiedonantorasitteen minimoimiseksi, lisäksi Tilastokeskus kannattaa ruoka- ja luonnonvaratilastoista annettuun lakiin esitettyä muutosta.